

Lewis & Clark ekspeditionen 1803-1806

– Fra Washington til Stillehavet og retur

Baggrund

I 1803 forsøgte USA præsident Thomas Jefferson at købe New Orleans for 10 millioner US\$ af Frankrigs Napolen. I stedet blev det til en handel, hvor det daværende USA købte hele Louisiana territoriet af Frankrig for 15 millioner US \$, et område som omfatter ca. 1/3 af det nuværende USA, dvs. hele Midt vesten. Det omfattede områderne, der afvandes af Missouri floden og den bifloder helt op til Canada og mod vest til Rocky Mountains.

Præsident Jeffersons stabschef var på det tidspunkt siden 1801 den unge, 29 årige kaptajn i hæren, Meriwether Lewis, i øvrigt fra en af nabogårdene hjemme i Jeffersons Albemarle County. Jefferson udvalgte unge Lewis til at lede ekspeditionen ind i det netop indkøbte landområde. Forberedelserne tog Lewis ca. ½ år, og sideløbende gennemgik Lewis en lynuddannelse til videnskabsmand. Til at assistere sig på ekspeditionen valgte Lewis den 4 år ældre løjtnant William Clark, som Lewis havde tjent under i hæren 7 år tidligere, men ikke set siden.

Lewis fik bygget et skib, en kølbåd, i Pittsburgh til brug for ekspeditionen. Den 31. august 1803 startede Lewis sammen med nogle soldater turen ned ad Ohiofloden til St. Louis (som ligger lidt syd for, hvor Mississippi og Missouri flodene mødes). 15. oktober, 1803, nåede Lewis til Clarksville i indianer territoriet nord for Kentucky og blev efter 7 år genforenet med William Clark. Sammen fortsatte de 2 ned ad floden til Mississippifloden. Mississippifloden udgjorde den officielle grænse mellem USA (øst for floden) og det spansk/franske Missouri territorie, som endnu ikke officielt var overdraget USA efter handlen i sommeren 1803. Man startede nu den besværlige tur op ad Mississippifloden mod St. Louis. Undervejs gjorden man holdt ved de 2 mindre grænseforter, Ft. Massac og Ft. Kaskaskia, bl.a. for at ansætte flere soldater fra de små garnisoner, foruden dem, som Lewis og Clark allerede havde rekrutteret til ekspeditionen henover efteråret. 22 soldater, inklusive 2 sergenter meldte sig frivilligt til ekspeditionen, og man ansatte yderligere en fransk pelsjæger og skarpskytte. Clark havde også sin store negerslave, York, med sig. York fik som den eneste ikke betaling for deltagelse på den lange ekspedition og blev endog ikke frigivet som slave ved tilbagekomsten i 1806.

Fra garnisonerne købte man yderligere krudt og nogle kanoner til skibet. Den 4. december, 1803 nåede man et sted tæt på, hvor Mississippi- og Missouri floderne mødes og byggede vinterkvarter, Fort Wood. Fortet lå lidt nord for St. Louis (som ligger på vestsiden af Mississippi, og dengang altså i spansk territorium). Lewis tilbragte meget af vinteren i St. Louis med indkøb af yderligere forsyninger, forhandlinger med de spanske myndigheder, selskabelighed og rekruttering af yderligere mandskab. Sidstnævnte var til at bemane yderligere 2 mindre både på turen op ad Missouri floden den følgende sommer. Yderligere 12 mand, heraf 6 amerikanske soldater og 6 franske pelsjæger blev ansat til dette job.

Den spanske guvernør og senere også den spanske regering ville ikke tillade Lewis og Clark at forsætte op ad Missouri floden, da man med god grund frygtede ekspeditionens motiver. Den 9. marts 1804 blev St.

Louis officielt overdraget til USA og Lewis og Clark deltog i festlighederne. Nu var vejen åben for dem nordpå ad Missouri. Efter yderligere indkøb af forsyninger, inkl. kiks, søm og meget andet (til glæde for de handlende i St. Louis), og efter at have fået leveret ny levende koppevaccine fra Jefferson i Washington var man endelig klar til det store eventyr. Der manglede dog endnu et par ansættelse, men de kom senere i 1804, hvor en fransk pelsjæger, Charbonneau, og hans unge, 15 år gamle indianerhustru, Sacagawea, blev ansat som tolke. Hun var højgravid og nedkom kort efter med en søn, som gjorde hele turen med.

Jefferson instrukser til Lewis var klare. Man skulle undersøge de store nye territorier, som stort set ingen endnu kendte. Man skulle lave videnskabelige indsamlinger af bl.a. blomster, mineraler, beskrive dyreliv, mv. Vigtigst af alt var at finde en vandvej til Stillehave, således at forstå, at man fra Missouriflodens kilder i Rocky Mountains skulle finde floder tæt på, som løb mod vest ud i Stillehavet, således at man kunne oprette en handelsvej over Rocky Mountains og fjerne Englands monopol på handlen med Asien. Og endelig skulle ekspeditionen mødes med de mange indianerstammer undervejs og fortælle dem, at de nu havde fået en ny "hvid Far" i Washington. Til det havde man mange gaver med. Ikke mindst den store, stridbare Sioux indianerstamme tog dog budskabet med ophøjet ro. Man havde ikke brug for en "hvid Far".

Men nu var ekspeditionen klar til start på den officielle rejse for "Corps of Discovery", og den 14. maj, 1804 afsejlede Clark med den store kølbåd og de 2 følgebåde op ad den oprørte Missouriflod. Bådene kunne roes, i visse situationer også udnytte sejlene, men størstedelen af tiden foregik fremdriften ved at stage sig frem, eller have soldater og heste på bredden til at trække bådene.

Nu kunne eventyret begynde. Somrene 1804 og 1805 var en kamp op ad Missouri mod de kraftige vandstrømme for de 27 deltagere. De 12 mands ekstramandskab var sendt retur allerede i sidst på året 1804, da man gjorde vinterkvarter ved Mandan indianerbyen (omkring Bismarck i nuværende North Dakota). Derefter over Rocky Mountains, ned ad floderne til Columbia flodens udmunding i Stillehavet og retur i 1806. Ekspeditionen er vel nok en af verdenshistoriens mest spektakulære og ganske dramatiske ekspeditioner ind i farlig, ukendt land - en rejse, der skulle komme til at vare 3 år.

Foredraget i Hemingway Klubben

I foredraget vil Birger Schneider berette om den storpolitiske baggrund for ekspeditionen og en række af dens højdepunkter og udfordringer. Ekspeditionen er veldokumenteret i Lewis & Clarks journaler, ca. 5.000 sider optegnelser og beskrivelser undervejs, samt flere af deltagerne dagbøger. Birger Schneider har i et par somre fulgt i fodsporet af Lewis og Clark over den dramatiske del af rejsen gennem Rocky Mountains.

